

PEST, I. félév.

23. szám.

Junius 4. 1868.

Megjelenik e lap minden héten egyszer, csütörtökön. Előfizetési ár: helyben félévre 1 forint 31. A pályázatok beiktatásáért tíz sorig minden egyszeri. Az előfizetési pénzeket, valamint a lapba szánt kéziratokat kr., egész évre 2 forint 62 kr.; vidékre fél-főlvételért 1 frt, tíz soron fölül, egyszeri közlésért 2 frt, a Szent-István-Társulat igazgatóságához kérjük intéztetni, évre 1 frt 70 kr., egész évre 3 frt 40 kr. ha többször közöltetik, 1 forint 50 krajczár számítatik

Galanthai gróf Eszterházi Pál.

Ma ismét egy tisztavizü gyémántkövet mutatjuk be a magyar katolikus mágnások diszkoszorujának; tiszta fényűt mint hazafit, tisztafényűt, mint katolikusot.

Dicső ősök ivadéka, gróf Eszterházy Pál, gróf Károlyi István sógora sohasem feledé, mivel tartozik ősei emlékének, nevének, mind a hazafiság mind a vallásosság terén. — Ott áll ő évtizedek óta, hol hazánk legjobbjai állottak, és vértettek, türtek és küzdöttek, míg a dicső diadal a feledés és kiengesztelődés biborpalástját reá földvén a multra, a békés munkálkodás, és honboldogító átalakulás pályáját megnyitá.

S ott áll ő most is elveihez híven, mint örömmel hallgatott vezetője meggyéjének, mint disze a felső-háznak, mint egyik leghiggadtabb és legkedveltebb tagja a magyar delegatiónak Bécsben.

Ott volt ő az 1848—49-ki országos küzdelemben, mint egyik leghívebb, legvitézebb támasza és ezredese a magyar honvédseregnek, ott viselte ő kitartó buzgalom-

mal ezer nélkülözések között Klapka várkormányzó mellett a komáromi nagy napokat, s ha szenvedett hőselke a világozi katastrofa hallatára, úgy hogy környezete aggódni kezdett elmevilágáért, s ha megtörött volna a lélek, a nem remélt csapás alatt, nem lehetett volna csodálni; oly hévvel, oly szeretettel ragaszkodott a gróf hazája sorához, és a komáromi hős sereg ácsi ütközete, győri diadalmas kirándulása egészen más reményekre jogositották a vezetőket, mint hogy az alföldön csapás csapást érjen.

A komáromi várfeladás után gróf Eszterházy Pál üldözöbe vétetvén, kibujdosott hazájából; az akkori német lapok, melyek ma nem tudnak eléggé tömjénezni a magyar ügynek, nagy dühvel írák e bujdosó hazafiról: hogy a „magyar hajótörésből 15000 frt évi jövedelmet

mentett meg és azt most külföldön elpipázgathatja“; de a nyomorult köpönyegforgatók nem említék meg, hogy a nemes gróf ezen édes atyjától számára utalv-

nyozott évi összeg tetemes részét szegényebb sorstársaival, hontalan hazafiaival híven megosztá, és a mekkvők őrangyala lett a külföldön.

1855-ben visszatért hazájába, elvette mostani angyalszelidségű, szentéletű nejét, és azóta visszavonulva a világtól, ügyünk jobbrafordultáig boldog békés családi életet élt, kedves gyermekei jó nevelésének, a jótékonyásnak, a tanulmányoknak; tisztjei, alattvalói, a szűkölködő szegények atyja, gyámola.

Egy tisztes nyolczvan éves veterán, kinek sziveségéből e biztos adatokat veszszük, így ír a nemes grófról: „A megyeháznál legelső kedvelt egyéniség, mindig örömmel hallgattatik, nevezetesen 61-ben a diploma kijövetelkor a megyeházban elfelejthetlen nevet vívott ki magának; ő maga egyedül szónokolt, beszédében a magyar ügy jobbra fordultát első stadiumában lenni fejtegette, az ottani közönséget „mértékletes magaviselésre, hallgatásra, kitartásra és béketűrésre kérvén,“ mindig éljenekkel, tapsokkal fogadtatott... ily dicső napot gróf Eszterházy Pálnak sokat kívánnak.“...

Ujabb időben százezer forintot ajánlott fel irásban a vasuti tervek támogatásául, ha a vonal Pápának vezetetik, — másrészt pusztai iskolákat alapít; más magasnevű egyházzvédnökök szeretik lerázni vállalkról a dicső ősektől az ősi birtokokkal együtt reájok öröklött patronális terheket, Eszterházy Pál grófnál manap is alig van hivebb, buzgóbb védur, ki többi tetemes évi adományozásaihoz, pár év előtt egy új véduri terhet esatolt, t. i. a Pápán beiktatott irgalmas-némikék faszükségletét örök időkre az urodalom részéről szintügy fődözni, — a mint azt teszi a már főnálló ferencziek és irgalmasok szerzete számára.

S e jeles férfiú, ki oly lángbuzgalommal küzdött hazájáért, ki türt, szenvedett áldozott mikor kellett, — ki ott áll ma is hazánk első nevezetességei között, mint mocsoktalan, kipróbált hazafias jellem, — melyhez semmi árnyék nem fér: — mint katolikus oly gyermekded jószívű, oly kegyeletes fia egyházának*), hogy Pápán történt bérmlás alkalmával templomát kívül-belül pazar fénynyel fölékesíttette, püspöke, s a mostani hg-prímás irányában tartott szép üdvözletei, fölköszöntései oly szívélyes bensőségűek, oly alázatos pietásuak, mintha az utolsó utolsója volna; ott térdel ő a szentmise, az isteni szolgálat alatt egész végig ájtatosságba merülve, s nincs nagyobb öröme, mintha reményteljes kis fiai az Ur oltáránál ministrálnak. — Nem hiában szentéletű szülők gyermeke, a hitbuzgó híres tatai gróf Miklós atyjától öröklött és nevelője, Deák y Zsigmond püspök által beléoltott vallásosságot, mint legértékesebb kincset és örökséget gyermekeire is átruházni törekszik.

*) Az igazság érdekében meg kell jegyeznünk, hogy gróf Eszterházy Pál már két ízben Pápán sajnálatos összeütközésbe jött a lakosság katolikus többségével, mely a gróf ellenében katolikus papot akart követni s azt meg is választotta. Nem akarunk ezzel a nemes gróf érdemeiből semmit sem levonni, de fájdalommal sohajtjuk, bár ne történt volna!....

S z e r k.

S ily hitbuzgó katól. hős volt ő Komáromban is, ki mindent Istennel kezdett, — szokott imádságait rendszeren végezte, s a hányszor csak lehetett, sz. misét hallgatott. — A honvédezeredes gróf Eszterházy Pál komáromi lakása ugyan nem hasonlított sem a tatai, sem a esákvári vagy pápai fényes kastélyokhoz, sőt ellenkezőleg, ha készakarva kereste volna a gróf Komárom házái közt a legigénytelenebb, legalacsonyabb, legbarátságatlanabb házat ki, nem találhatott volna kedvére valóbbat, mint e lakása volt — s ő örömmel türt e nélkülözést, e szűkkört — csak egy nagy hiánya nem lett volna, t. i. hogy nem volt kápolnája, hová ő ájtatossága végett félre vonulhatott volna. Azért nem egyszer küldé át egyik segéd tisztjét e sorok írójához, mint hadtesti tábori papjához azon megkereséssel, hogy ha lehet, ez és ez napon a gróf szeretne szentmisét hallgatni, s ájtatosságát végezni — s akkor természetes készséggel megjelentem a kitűzött napon és órában a grófnál, — és mentünk harmad-negyed magunkkal egy közelebbi szegényes kápolnába, mely mintegy csodakép a bombázást túlélte, — s elvégeztük a szentmisét, és a gróf ily nap mindig oly lelkividor, oly jó kedvű volt, mint soha máskor.

Az ácsi híres esata után a komáromi vitéz sereg kirándulást tett Győrbe — s a szép Győr város alig látott évkönyveiben szebb napot, mint mikor a 15 ezernyi sereg elén Klapka és tábornoka Győrbe bevonult, — s harmadnap a vásártéren az egész sereg négy-szökgépezetében nagyszerű Te Deumát megtartá. Ez istenisztelet rendezése a gróf műve volt, — de a hitbuzgó gróf műve volt azon második nevezetes „tábori mise“ és vigasztaló, Istenhez emelő, a gondviselésben megnyugtató egyházi szónoklat is, — melyet a magyar ügy teljes megdőltevel, Komárom föladása előtt, a várbóli kivonulásunkat megelőzőleg még egyszer 1849-dik sept. 30-án a komáromi fegyvergyakorlati téren tartottunk, mintegy Istennel zárandók be ezen élet haláli nemzeti harczot — a föltámadás vallásos biztos reményével.

Nem tudom, megvan-e még e nemes grófnál az napi szónoklatom, de elkívánta tőlem, s lekötelező észrevételek közt emlékül a komáromi napokra eltemni határozta, — valamint eltettem én is hőslelkű hadtesti főnököm gyönyörű magyar levelét, melyet Komáromból elszéledtünkör, a mint minden kedveltjének valami emléket adott, úgy mintegy végrendeletileg engem is megtisztelt, és a bizonytalan nehéz körülmények közt édes atyja által jövőmet tehetsége szerint biztosítani akará.

Nem éltem soha a n. gróf szeretetének e drága bizonyítványával, miután a jó Isten másként gondoskodott rólam; püspöki megým szükséglete horvát ajku, vagy horvátul tudó egyénekben folkerestetett számkivetésemben; de azért az Isten áldja meg a nemeslelkű gróft egész családjával, s tartsa meg egyházunk diszére, hazánk, népünk boldogítására.

Hérics Antal.

A családi jóllét biztos alapjai, és erős oldaltámaszai.

(Vége.)

De vét a vallástalan ember, pedig talán legtöbbit, a legnagyobbat maga ellen. — Hasonlítsunk itt össze két akár egyenlő, akár különböző sorsu, rangu, állapotu hazafit, kik közül egyik vallásos érzelmi, a másik a vallással semmit sem törődő, inkább azt gyűlölő vallástalan egyén; tegyünk párhuzamot köztök úgy az élet kedvező napjaiban, mint a szerencsétlenségek berontásaiban, s lássuk melyik fél dicselkedhetik a jóllét boldogító előnyével? — Ha a vallásos érzelmet kedvező szerenese éri anyagi tekintetben, felemeli szeméit az égbe, hálát rebeg Annak, kitől eredt minden jó adomány, és benső megnyugtató örömben uszik egész valójá, érezvén érdemtelen voltát az isteni jótéteményre, és ezen érzet végtelenül hat egyéni tartós jóllétére.

Nem így a vallástalan ember. — Ezt a szerenese kedvezéseit felfuvalkodtatják, és a kedvező szerencsét nem az Istennek köszönnévén, hanem vagy önfáradozásának, vagy a vak szerencsének tulajdonítván, azzal tökéletesen nincs megelégedve, vágyai mindegyre többre és nagyobbakra terjednek, melyek habár teljesülnek, vagy épen nem, vagy csak rövid időre elégitik ki; pedig a földi jóllét csak akkor érdemes e nevezetre, és csak akkor boldogító ez életben, ha a megelégedés állandó. — Ha pedig csapások érik az embert, ekkor is a vallásos érzelmi, habár érzékenyen érdeklik is őt a csapások mint embert, de azok sulya alatt el nem csügged; mert vallásossága azzal vigasztalja, hogy azokat az bocsátotta reá, ki mindenható, kinek rendeletein megnyugodni minden halandónak szent kötelessége; azért békételenkedni és zugolódni eszébe sem jut, inkább Jób patriarkát a békétülés dicső példányát követve, a kellemetlen és sanyaru csapásokban is szíve nyugalalmában, és lelke teljes esendében egyre azt sóhajtja: „legyen mindenben az Ur szent akarata“ és ez által igazoltatik a vallásos ember magaviseletén, hogy benső esend, szívbéke és lelki nyugalom árasztja el egész valóját, a mi a vallásosság édes gyümölese.

Oh! mily másképp van a dolog a vallástalan emberekkel. Ezeket ha érzékeny csapás éri, ha az elemek tombolván körülöttük, vészszel fenyegetik őket, vagy hoznak is rájuk, kiméletlenül; ha betegségek, nyavalyák, fájdalmak gyengítik testök erejét, épségét, vidorságát, mit szoktak cselekedni? — Nyugtalanokodnak a csapások terhe alatt, dülnek, fulnak a kiméletlen sors ellen, nem lévén hatalmukban annak működését meggátolni, átkokra fakadnak, és borzasztó káromlásokkal töltik be a levegőt, illetlen kifejezésekkel és botrányos szavakkal sértvén nemcsak az egek minden dicső lakóit, de magát az istenséget is, úgy hogy látván, és hallván mindezeket az észszel megajándékozott ember, bámulva kiálthat fel: értelem nélküli vádallatok ezek, nem okos emberek.

Ne csodáljuk hát, ha a vallástalanság ily zavart állapotba hozza, és fogva tartja a vallástalan embereket; ne csodáljuk, ha folytonos elégyületlenségben futják le nyomorult életöket; ne csodáljuk, ha a földi jóllétnek

árnya sem mutatkozik náluk, miután hiányzik annak egyik legszükségesebb alapja: a tiszta vallásosság.

A miket eddig a vallásosságról állítottam, azokat állítom az erkölcsösségről is, nevezetesen: hogy az erkölcsösség is egyik legbiztosabb alapja a társadalmi és családi életnek.

Erköles! Oly megható kifejezés ez, melyet a társas életben sok torok, sok száj hangoztat, de kellőleg kevesek szívét érdekli, még kevesebbek elméjét foglalkoztatja, és legkevesebben vannak azok, kik működésök nyílt terétül azt kitérnek, tapasztalván, hogy sokaknál az erkölcsnek és erkölcsösségnek fogalma és ismerete is hiányos és tökéletlen.

Azért jónak és szükségesnek találom ezen kifejezést: „erköles“ elemezni, annak mivoltát lehetőleg világosan előterjeszteni és helyes felfogás után az erkölcsös tettek gyakorlatára mindenkit buzdítani, annyival inkább: mivel az erkölcsösséget, a polgári társadalomnak és családi kör jólléte egyik legbiztosabb alapjául tűztem ki.

Miből áll tehát, és mit követel mindenkitől ezen kifejezés: „erköles, erkölcsösség?“ — Oly valami erőt jelent ez, mely a benső emberben szülemlik, ott növekedik, ott kezdődik első működéseit az indulatok és hajlamok fejlődésekor; de ezen benső fejlődésnek és működésnek gyümölcsei később kültettekben mutatkoznak kellő mértékben. Azért az erkölcsösség a vallásossággal karöltve jár egy ösvényen, mint egymástól elválatlan ikrek.

Nem az lehet igazán erkölcsös, ki a veleszületett és jóra ösztönző benső erőn, a test indulatainak és hajlandóságainak hatalmat gyakorolni enged.

Az ilyen, ha dicsékszik is megelégedéssel, de csak rövid időre dicsékedhetik, hamar bekövetkező az elégedetlenség órája, mely meghozza a benső nyugtalanságot, és meghusítja a jóllét állandóságát.

Tudom én azt, hogy nincs senki az emberek között, ki ment volna minden vészes indulattól, minden ferde hajlamtól; tudom, hogy mindezeket maga a böles Teremtő már az emberek alkotásakor öntötte beléjük, minők például, a harag, boszuállás, irigység, nagyragyás sat., melyek mint megannyi indulatok és hajlamok a halandók keblében feltámadnak, ostromot vinnak és igen sokszor szerencsétlen kimenetellel. Innen általában nem is kárhoztatom én az Istentől belénk öntött indulatokat, csak azok korlátozását és helyes használatát javallom, és látom szükségesnek, ne hogy szabadon dühöngvén, veszedelmet hozzanak az egyesekre.

Ezen korlátozás pedig annál sikeresebb leend, minél korábban kezdődik meg, itt is beteljesedvén az, a mi a gyenge facemetéről mondatik: „addig hajlítsd és idomítsd a vesszőt, míg gyenge, mert ha megvastagodik az, nehezen hajlik és könnyen eltörik.“

De mi szükség van az indulatok korlátozására? kérdi valaki. Az: hogy miután a korlátlan indulatok elkábitják a lelket, mint az erős italok megrészegetik a testet, szükséges, hogy valamint vannak szerek és mó-

dok, melyeknek alkalmazásával és használatával a fejmámor és gyomorhaj enyhítették s gyógyították, úgy legyenek oly szerek is, melyek a lelkimámort előidéző indulatokat a vészes kitörésektől megóvják, vagy, ha már kitörtek, hathatósan megfékezzék.

De az ám itt a kérdések kérdése, mi által lehet ezeket legbiztosabban eszközölni? Ennek több módja lehet, melyek közül mindenki imervén maga természetét, a legalkalmasabhat váaszthatja és használhatja.

En általában azt javallom, hogy legjobb mód az indulatok vészes kitöréseit biztosan meggátolni; minden alkalmat, mely az indulatokat benne felkorbácsolhatná és veszedelmessé tehetné, megfontolással kikerülni, vagy ha ez nem lehetne, jó fölfegyverzett vigyázattal ellene menni, és vitézül megvívni, olyan levén itt az ember helyzete és állása, mint a hareztéren működő vitéznek köteles magaviselete az ellenség legyőzésében és a haza irányában.

Egy a czél, mert mind a ketten győzelmet akarnak kivívni, noha a győzelem nem egyenlő fegyverrel vívatik ki, mert a hadfiak akkor és úgy győzedelmeskedhetnek, ha az ellenféllel bátran szembeszállnak és vitézül küzdenek, az erkölcsileg küzdők pedig akkor és úgy győzik le elleneiket, ha a vészes indulatokat kerülik, és jókor — míg hatalmassakká nem válnak — megaláztatják.

Igy cselekszik az okos észszel megajándékozott, és földi jóllétét eszközlő ember, akár legyen az magán, akár családi tag.

Az ilyennek harezza, ki önmagán tud győzedelmeskedni a legdicsőbb, legnemesebb harez — mondá egykor Seneca pogány bölcs.

A földi életéről, mely bizonytalan és rövid, s melyről tapasztalás után közönségesen azt szokták tartani és mondani az emberek, hogy az a nyomoruságok völgye, tapasztalván, hogy kevés kielégítő örömet élvez itt az ember; hogy a jóllét, melyet igérni látszik, hiu; hogy kellem és édes italok, melyekkel, mint ilyenekkel kecségtet, csak ámitás és keserűséggel vegyített oly italok, melyeknek első cseppjei, ha nem ihatatlanok is, de végre undort gerjesztenek, és göresös fájdalmakat okoznak testben és lélekben.

A földi jóllét tehát biztosan csak akkor reményelhető, ha az a vallásosságon és erkölcsösségen alapszik.

Higye el ezt mindenki, azért igyekezzék mindenki jólléte biztonságát ezen alapokra fektetni.

De állítottam azt is, hogy mindennemű jóllét eszközlésére, úgy a nagy társadalmi, mint a családi vagy magánkörben a felhozott kettős alap mellett, még más két erősítő és védő bástya is kívántatik, melyek által a jóllét állandósága biztosítható.

Ilyenek a szorgalom, munka, fáradság, és a nélkülözést követelő állapoti egyszerűség.

Vegyük ezeket is kellő figyelembe és bonczkés alá a tárgyak érdekessége szerint.

Munkára határozottatott az ember már eredetileg itt a földön a legbölesebb Teremtő által, oly munkára, mely sorsul méretett ki neki, és szoros kötelességtől tetetett abban szorgalommal úgy foglalkodni, a mint kültehetségei engedik.

Mondom: szorgalommal; mert a ki csak immel-

ámmal kezdi, folytatja, végzi kötelemait, napi teendőit, a ki csak unalmas ásitások közt, felületesen teljesíti, ki sem hideg, sem meleg a családi szükségesek megszerzésében, azt méltán lehet vádolni, mint olyat, ki a családi jóllétre nézve keveset lendít, sőt azt hátráltatja, gátolja.

A ki pedig így futja le élete napjait, bár minő rangban, állapotban és helyzetben legyen is, igazságban el lehet mondani, hogy haszontalan here, és a földnek megvetendő terhe, ki — mások szorgalmas keresménye és fáradoalmas készítménye után kénye-kedve szerint él, a nélkül, hogy a családi jóllét eszközlése tekintetéből tőle kitelhető tevékenység által kellőleg járulni igyekeznék.

Az ilyenről bátran el lehet mondani, hogy a családi jóllétnek nem csak nem eszközlője, de káros tagja, és oly gyümölestelen fa, mely a természet éltető javival él ugyan és táplálkozik, minő például a közös levegő, de gyümölcseit senkivel meg nem izlelteti.

Ilyennek a családi körben nem szabad lenni.

Azért, valamint senkinek, csupán kedvezésből, helyes és mérsékelt munka-elengedést követelni nincs joga a családban, úgy ettől, kellő, nyomatékos, valódi igaz ok nélkül, senkit a családi tagok közül az osztó igazság sértése nélkül föl sem szabad menteni; de a szorgalmasabbat bővebben megjutalmazni — a család fejének hatalmában áll.

Dolgozzék hát a családban mindenki ereje és tehetsége szerint mint ennek egyes tagja; — dolgozzék kellő szorgalommal, és ekkor dicsekedve mondhatja igazságban: Megtettem, a mit tennem kellett a család javára; nem voltam sem haszontalan here a családban, sem oly hálátlan gyümölcs-fa, mely habár ápolójának szorgalma mellett jelét adja is életének, de gyümölcseivel nem kedveskedik, hanem évről évre állandó meddőségben tesped; és így nem vádol öntudatom, hogy a család jóllétére, melynek tagja vagyok, nem munkálódtam készséggel és szorgalommal.

De még ez nem elég; hanem a szorgalmas közreműködés mellett, még az is mellőzhetlen kötelessége minden egyes családi tagnak a jóllétre nézve, hogy a szorgalommal a takarékoság is párosuljon. — Ezen kifejezés alatt „takarékoság“ értem azon nélkülözést és állapotot egyszerűséget, mely a családi jóllét állandóságának legbiztosabb egyik védbástyája, legerősebb támasza.

Jaj is azon családnak, melynek tagjai a takarékosággal meg nem barátokoznak, és ez által a családi jóllét megalapítására összemunkálni nem igyekeznek.

Ilyenek azok, kik költségeiket oly tárgyakra pazarolják, melyek sorsuk és állapotukra nézve nem szükségesek, sőt éppen feleslegesek, és vesztegetések.

Az ilyeneket nevezem és tartom én „fényűzőknek“, az ilyenekről állítom, hogy az okos gazdálkodást mellőzve, a családi jóllétet nem csak nem eszközlik, de nagyban hátráltatják is. Ne vágyják a szegény oda, a hová a gazdag elmehet; ne utánozza a középrendű és sorsu a vagyonos előkelőket, sem az életmódban, sem az öltözékekben, hanem elégedjék meg mindenki sorsához illő étkekkel s ruházattal, és ne féljen semmit, a józan ítéletük, meg nem fogják őt róni, sőt dicséretben részesül; a fényűző pedig kinevették.

És méltán: ha nem is nyilván, de köpeny alatt bizonyosan; hiszen minden józan gondolkodású belátja, hogy a fényűzés káros a családra nézve, kivált ha az a közös e család rovására történik.

És ki itt a fő bűnös?

A családfő, ki azt meggátolni nem tudja, nem akarja, nem elég erős!

Pedig hány oly szerencsétlen család van, hol inséggel küzdenek a tagok a nagyravágyás és fényűzés miatt.

Nem fényűzés-e az, midőn látjuk, hogy napjainkban nem csak közép, de mondhatni a szegénysorsuak közül is számosan vannak, kik a tehetős vagyonosokat utánozzák a költségekben, és piperékben! — Pedig a világtörténelem bizonyításaként is való az, hogyha a legnagyobb, legfényesebb, leggazdagabb országokat is lealázní, elsatnyítani, elszegényíteni képes a pazarlás és fényűzés, mennyivel inkább kis házi családot, az levén

kutfeje az elégedetlenségnek, mely ha egyszer a keblet megrohanja, azt állandóan dálni, és a családi jóllét alapulását gátolni meg nem szűnik.

Nem is lehet boldog azon házi család, melynek tagjai főleg rendező, és parancsoló tagjai fényűzők és pazarok.

Verjük hát lánczra a családi jóllétnek ördögi ellenét a pazar fényűzést; ne engedjük azt, hogy keblünkben, a megelégedés boldogító érzetét megsemmisítse, és a földi boldogságot tőlünk elrabolja.

Tartsa mindenki állandóan emlékében, és legyen meggyőződve arról, hogy a családos boldogító jóllétnek nincs biztosabb alapja, mint a vallásosság és erkölcsöség, nincs erősebb támasza, mint a szorgalom és állapotí egyszerűség; és a ki ezekben, és ezek útján keresi a családi boldogító jóllétet, azt merem biztosítani, hogy fel is találja.

Vezérle Gáspár.

Két érdemes férfi.

Oly fukar az élet tiszta, őszinte örömeiben, hogy valóban hálátlanság volna az isteni Gondviselés ellen, oly alkalmat, mely egyszer-máskor kivételt tesz, nyom nélkül tova reptülni hagyni, — elfelejteni.

Egy ily szép örömteljes napnak voltam én is e hó 20-kán tanuja, részese.

Gyönyörű szép meleg nap volt, a milyenekben az idei május hó oly bőkezű; az ember szinte érzi, látja, minő áldással nyomul elő minden növény, virág a földből; mily dus lombzattal fedvék már a fák, s hogy pattog ki a sok rózsza bimbajából áldani, dicsérni Teremtőjét.

Már két-három nap óta, keresztjáró napok levén, számtalan ájtatos bucsus nép vonul keresztül plebániámon a kismartoni boldogságos Szűzhöz — zengedezve, énekelve, imádkozva Teremtője nagyságát, bőségét, s áldást és békességet kérve hazánkra, egyházunkra, községeinkre.

Én is némileg kifáradva a mai hosszabb körmenet után, melyet az idén különösen feltűnő számos gyónók közel-távol vidékből Isten előtt bizonyosan kedvessé tettek, a plebániához előtti kis kertem árnyékában részint pihenve, részint Füssy barátom egyik themájával szellemileg foglalkozva — irományok közt időztem, — midőn rendkívüli kocsirobogást hallottam, — melyhez csendes falum, ily dolog idejében kétszeresen csendes, nem igen van szokva. s e robogás és több lovak dobogása mind közelebb hallatszék a plebániához felé.

Vendégekhez, látogatókhoz levén szokva, oda megyek kertem karzatához, hát uramfia, pompás négylovas fogat közeledik házamhoz, zsinoros kocsis, mord tekintetű inas a bakon, benn a hintóban pedig pap-urak.

Ki lehet ez más mint kedves püspököm, gondolám első pillanatra — ki, mert körülményeimnél fogva még mindedig nem tisztelegteték nála, most büntetésből maga lep meg — a mint már egynehányunknál megtette; alig értem reá'könnyű házi öltönyömet félretenni, és a taláris tiszteletteljes redőibe bujni.

— No nyissa föl már, kérem — hallatszík kívülről.

— Itt vagyok, tüstént — rebegek belülről.

— Ejnye nohát, meginvitálja az embert egy pohár rustira a jó Pichler prépostnál, és be sem bocsát.

— Nyitom már kérem — de mi ez? ez nem az én püspököm, a mennyiben arczképéből ismerem.

— Nem ám, de az sincs messze, én csak az a régi pesti táblabíró vagyok, a ki az én kedves zömök horvát papomat, ki azokat a jóizü czikkeket írja lapjainkba, s velem levelezget, most színről-színre látni akarom.

— Táblabíró — az a pesti? az az „Idők Tanujabeli“? Ej hogy az Isten áldja meg spectabilis bátyám uram, de megörvendeztet, de boldogít! és M á r i u s barátom?

— Én ő méltóságának, a pannonhalmi főpát urnak ma titoknoka vagyok.

— A pannonhalmi főpát? az a derék főpát, az a jelestollu magyar író — az volna a pesti régi táb. . . ?

— Ha nem is egészen az, de mindenesetre elvbarátja, ki ma az elv és jöttgyünk nevében édes plebános ur, önt fölkeresni és üdvözölni jöttem.

— Miáltal érdemltem e kegyességet! Illustrissime Domine, azt gondoltam, mélt. püspököm jó; de azért nem kevesb örömem, szívbeli meglepetésem, és ezer meg ezerszer köszönöm e kegyességet.

És ő volt a pannonhalmiak jeles főpátja, igénytelen egyszerűségében, testvéri kedvességben, egész arczáról szeretsügarzó jóságában, és szép erényeinek keresetlen természetes fönségében.

S betért a plebániákba, mely diszes helyiségeiben látott ugyan magas és magasb vendégeket, látogatókat, de ily kedveset még alig.

El is akartam a főpát urnak ezt mondani, de oly ügyetlen voltam érzelmeim tolmácsolásában, hogy ő miga mindjárt le is hurogotott — pedig tudja Isten, máskor meg tudom mondani a magamét.

Boldog benvezések! azt költi a világ, hogy a catholicismus nem ápolja, nem ismeri a szabadságot, csak a sötétséget, mint a denevér, csak rablánczokat és a kényuralmat; pedig hol van szebb képe a jól rendezett alkotmánynak, sőt köztársaságnak, mint épen a kath. hitben és szent, tizenhatszázados szervezetben; vegyük csak a benvezés szerzetet: meghalt a boldog emlékü R i m e l y főpát, s a szerzettársak a maguk sorából minden lélekvesztetés nélkül, bölcs belátással, testvéri szere-

tettel, meggondolással összeülnek egy új főnök választására, s bár ily kitűnő műveltségű, több száz főből álló jeles testületnek számos jeles és alkalmas egyéniségei vannak, határoz a szabadság, a testvéri bizodalom, dönt a többség. S hogy a jól fölfogott szabadválasztás minő megbecsülhetlen kincs, mutatja a mostani főpát ur kedves személyisége.

Megnézvén a főpát ur a szép finom izléssel épült plebaniához minden helyiségét, szép kertjeit, — megnézvén a szép templomot és kedves kilátású környezetét, és kedves elismerését jelentvén mindezen rend és szépség fölött, — meghívott berándulni a kismartoni prépost urhoz, azon bizonyos rusti pohár bort vele együtt üritendő, — hazánkért, egyházunkért, a jó ügyért.

Én a meghívást hódoló tisztelettel fogadám, és szívélyes áldása és testvéri esókok közt elhagyá a főpát ur házat, és tovarobogott a négyes fogat, megcsodálva hiveim sarjadékától-öregétől, megcsodálva már azért is, mert mindenki a megyés püspök ő mlgát gyanítá benne; de megcsodálva később méginkább azon körülménynél fogva, midőn hallák, hogy ezen nagy ur, ezen püspöki méltóságú egyéniség eredetét Czinfalváról származtatja, szülei, ősei Czinfalváról szakadván Völgyfalvára, a mint a Kruesz-név törzse számos tagokban mainap is él nálunk, tehat mintegy rokonunk, falunk gyermeke, egyszerű hortvátajka földmivelő fia, — s látván ezen esetben az isteni Gondviselés csodálandó utját, mely a jámbor jó fiút, a szegény paraszt ember gyermekét oly kitűnő polezra emelé, el lehet gondolni, mily szívemelő benyomást tett e látogatás a közönségre, minő fönnenszülő-és élőpéldával bebizonyított inger és ösztönadás ez a szegény falusi gyermekre és szülőire is, hogy alrendü soraiból ily férfiu emelkedhetik ki, — a mint emelkedett is ki, ha jóviselet, szorgalom és szerenese, és a mi fő, Isten szent áldása járul hozzá.

Egy félórával később én is befogatók, és berándultam tisztelettel viszonzandó e látogatást, az áldottlelkű jó Pichler prépost urhoz, kit ő mlga a főpát mint családjának s önmagának egykori jötevőjét, mint egykori völgyfalvi plebános korában helybeli plebánosát, ifjúkora jóra indító vezérét, és első szent miséjének egyházi szónokát, a hálás szív egész kegyeletével ma mint főpát először megtisztelendő, meglátogatni sietett.

Kismarton az ily bucsujáró napokban egészen új arezot ölt. — A különben csendes szép kis város ma az ezer és ezer ájtatoskodók énekétől, imádságától, zsi bongásától viszhangzik; a templomok mind, különösen a hegyi csodálatos szent képtü, boldogs. Szűz kápolnája, a nagytemplom és a híres kálvária tele vannak a különféle ajku, de e napokban főleg magyar bucsusok ájtatos seregétől, — a gyontató székek kora reggeltől majd éjfélig, csekély kivétellel folyvást telvék, s daczára annak, hogy a hegyi templomban a prépost uron — két-három káplánján kívül, az irgalmas szerzet perjele, a ferencziek mind, a városplebános segédjeivel együtt, mind páratlan buzgalommal a gyónók szolgálatára vannak, — mégis pap hiányában a bucsusok egy része gyónás nélkül kénytelenítettik haza térni.

De jó lett volna azt az egykori, József császár ideje alatt eltörölt ferencziek szép kolostorát, melyben ma egyrészt a prépostság és az iskolák szállásolnak, de a melynek másik nagyobb része a kolostor eltörlése óta vendégfogadónul használta; ott, újabb időben, a hercegi házak lelkismeretlen elhárásolása következtében potom 4000 forintot zsidó kézre került, és most a keresztény ünnepek szentségtelenítésére közönségesen

vásár- és tünnepnapokon át a bor- és gabna- és mindennemű gschäfttel a hívők botrányára szolgál, — be jó lett volna mondom, ha e ház annak idején egyházi czélra megvásároltatott volna — a mint én tervezém is, például elaggott megyei papok csendes nyughelyeül; de jó szolgálatot tehetnének az ily öreg öreg urak a bucsusok lelkijavára, mind a város nem csekély anyagi hasznára, mind a körüllevő plebaniák olykori kisejítésére.

No de a sors könyvében más volt határozva ezen, egykor a hivek ájtatos czélra szánt filléreiből föllépült szép kolostorról; azonban annyit szabad legyen itt mondanunk, hogy az eltörölt szerzetek házán azok vevőinél sem hazánkban sem másutt soha áldás nem volt, — nem is lesz.

A mint a sok ezer bucsus közt, végre a prépostsághoz föltertem, — hallám hogy Pichler prépost ur kedves vendégével a főpát urral a kálváriahegy remek épületét az egykori ferenczi barátok eme építészeti ritka mesterművét és a bold. Sz. templomát szemlélik meg és még nem jöttek vissza.

Bevégezvé e szemlélt a két nemeslelkű férfiu, mindenik a maga helyérek disze, karöltve a csodálatos kápolna híres lépészetén lejött és a jelenvolt népsokaságnak egy kedves látványt nyújtott. A 74 éves s most is nemes alakú, Pichler prépost ezüst fürtei daczára még az élénk elevelenség képe, jobbjan az aránylag igénytelenebb, gyengébb, fáradtabb alakja a főpátának, — mindkettőnek mellén az aranyláncz és kereszt viszaszasugározva az égető nap sugaraitól! ki gondolta volna harmincz év előtt, hogy az akkori igénytelen völgyfalvi horvát plebános az akkori még igénytelenebb ujmisét mondó Kruesz Chrysostom benezésnek vezetője első szent áldozatához, évek lefolytával ugyan ezen egykori gyámoltját, a híres kismartoni kálváriai lépészetben mint e kegyeletes helynek prépostja, azt, mint a pannonhegyi ezeréves híres főpátság főnökét vezesse karján?

Ilyenek a Gondviselés utjai.

A barátságos ebéd a prépost urnál maradandó emléket hagyand azon néhány szerenésésre, kik e családi képet, ezen két érdemes férfiu évek utáni szerenésés viszontlátását láthaták; kik szentanni lehetek az „igazak tiszta örömeinek“; kik a szívbéli szavakat hallhatták, melyekkel a tisztos patriarka az ő kedves fiát, méltóságos gyámoltját üdvözlé házában, — kit utolszor első szentmiséje alkalmával látott, s azóta szétváltak utjaik, hogy mindenik a maga körében működjék, — mig végre az évek lefolytával ma ismét találkoznak, — és egykori szeretett kis benezését, ma mint az ő benezésend főpátját fogadhatja.

A főpát ur erre igen szívélyes kedves választ adott, mely a szülők sirhalmát érinté, és az elholtak hív helyettesítőjét, a jó prépostot, az atya helyetti atyát, — ki erényre, szorgalomra, kitartásra serkentvén a kis árvát, alapját tevő le mindazon jónak, szentnek, magasztosnak, a mi a főpáturnak vezérfonala lön szerzetes életpályáján, mig az isteni gondviselésnek tetszett őt most mint főpátot visszavezetni, hogy a régi adósságot némiképen személyesen lerója; de nem levén ez hatalmában, mint nincs azon számosoknak, kik a prépost urban az ő nemtőjőket, őrangyalukat tisztelik; fizesse vissza a bőséges hatalmu Uristen.

Kedves látvány volt ezen két érdemes férfiu. A jölelkű jötevő, és a jöravált gyámolt, egyik a másik becsületére válik s példányképei két angyali szép keresztény erénynek, — a jótékonyságnak — és a háladatosságnak.

Egyik és másik szemében könyük ragyogtak — drága gyémántkövei az érzékeny jó szívnek.

Ilyen leend maholnap a boldogok viszontlátása amott örök atyánk mennyei házában.

A prépost urat tisztje a kismartoni vár híres nagy haranga szavára templomba hívá, azalatt a főpát ur Márius tanár kíséretében meglátogató beczéseinek, kismartoni születési szerzetes fiainak szüleit, rokonit — meg a hercegi várat, a hercegi híres 20,000 kötetű drága könyvtárt — a honnét visszaterve buzgó részt vett a gyóntatásban késő estig.

Az éjjelt Pichler prépost urnál töltvén, másnap urunk mennybemenetele napját születése helyén — szülei sirjánál, szegénysorsu rokoninál, és a jelen völgyfalvi plebános urnál töltendő, Völgyfalvára rándult, honnét estére Sopronba öveizet tért vissza.

Majd elfeledém a régi jó táblabíró fölköszöntését reám is a prépost ur asztalánál, s szívelyes szavait, melyekkel munkás-

ságra, erélyre, kitartásra serkentett. De protestálnom kell azon lekötelő szép dicsérek ellen, melyekkel csekélységet, s némű nyilvános munkásságomat a jó főpát ur fölemliteni és kiemelni méltóztatott. Ilyen szájából ezt hallani, nem annyira érdemlett jutalom mint serkentés legyen a jövőre. S én megvallom, nem igen vagyok hozzá szokva a dicsérekhez, s félek, hogy községes kerékvágásomból kitántoritanának, elkényeztetnének.

Pedig nekem minden erőmre, s főleg szerény visszavonultságomra kétszeres szükségem van, hogy előttem levő munkálataimat bevégezhessem.

A gyönyörű kismartoni vidék áldása kíséri egykori szülőtjét, gyermekét magasztos hatáskörében, és a két érdemes horvátjaku magyar ember, magyar pap kenetes szívelyes találkozására kedves képként marad köztünk — s legyen példa minden horvátnak ugy, mint minden másajku honpolgárnak — és a nyelvi és nemzeti viszálykodások nem fogják többé haborítani honunk békéjét.

Héríts Antal.

R ó m a i l e v é l .

R ó m a , május 25. — Kellemetessé teszi május havát maga a természet, majd minden növény virágot hozván fölékesítésére, s ezért hajdan a pogány világ azt Flóra istennő tiszteltére szánta, sajátságos táncz, játék-vigalmakkal ünnepelte. A keresztény világ május havát az által igyekszik kellemetesebbé tenni, hogy benne majd minden egyház az ájtatoskodók számára naponként nvitva állván, bennök Mária Istennek sz. anyja jerikói titkos értelmű róza sajátságos ájtatos szertartásokkal tiszteltetik. Igen is, a mint már megírák: Romában a Máriahavi ájtatosságok fényesen, ünnepélyesen s buzgóan folytattnak, és ezek mellett bevett szokás szerint a kath. egyházban sok más ájtatos gyakorlatok végeztek: nevezetesen a keresztjáró hétbeni a három napi szent-menetek az összes római papság által megtartatták a római püspök helyettesének helytartója vezénylete alatt; első nap a havi Boldogasszony, a másikon a lateráni főszékesegyházba, a harmadikon a vatikáni sz. Péter főegyházába ment előirt imákat egyetemes fohászokkal kísérvén, és Isten szent trónja elé könyörögvén, miszerint irgalmasan az összes kereszténységnek azt megadni méltóztatnék, mire jelen viszonyainkban lelki testi szüksége vagyon.

Özök városunkban áldozó esőtörtökön ünnepélyes szertartások szoktak a lateráni székesegyházban megtartatni, melyekre pápa ő szentsége a bibornoki testület, sok érsek s püspök, római főpapság s tanácsnok urak megjelentek ez évben is; az énekes szentmise áldozatot D i P i e t r o Kamil albánói püspök bibornok teljes egyházi ünnepélyvel mutatta be, mely alatt Corti János a Capranica-collegium növendéke latin szent beszédet tartott.

Szent mise után ez egyház főerkélyéről IX. Pius pápa ünnepélyes áldást mondott le a szép számmal egybegyült keresztényekre. Sok nép, különösen a közel levő helységekből jött egybe, kik azt tartják, hogy ezen pápai áldás csak is ő nekik szól, míg a nagyhűsvéti az örökvárosra s világra. Szent atyánk udvarnokaitól körülvéve mind menet, mind visszajövet Vatikánja felé tisztelettel párosult hangos üdvkiáltásokban részesült.

Az e napon délutáni isteni szolgálatokra számosan összegyűltek a vatikáni szent Péter főegyházába, hol veesernye után Téged Isten dicsértünk ének alatt köztiszteletre tétetett ki azon fennmaradt takaró, melyet a mamertini börtönökben a vértanúk

használtak, s így kiteve marad egész augusztus hó elsejéig. — A szent Mária sopra Minerva nevű dömések főegyházában ünnepélyes triduum tartatott 22, 23, 24-kén a gorkumi vértanuk közt Kölni Jánosnak a szentek közé soroztatása emlékére, ki dömés szerzetes volt, kinek történt halála körülményei eleven színekkel 12 képben lefestve megszámlálhatlan égő gyertyák közt az ájtatoskodók lelki épülésére voltak kiteve. E mellett az egyházi szónokok figyelmeztették a rómaikat, hogy ugyan e Triduum alatt hála mondatik az isteni gondviselésnek, mert 1814 évben VII. Pius pápa Franciaországól öt évi fogságából diadalmasan Romában május 24-kén fogadtatott hű alattvalóitól. — Ugyanitt ebben az egyházban más Triduumban 25, 26, 27-én tartatni kezdett a japáni 200 vértanu tiszteletére, kik között dömés szerzetesek is találtak.

E hó 14-kén D' A n d r e a Jeromos püspök-bibornok vél tlen halállal mult ki, tüdővészben szenvedvén; mindig a római lég ellen panaszkodott, azért e hó 10-kén ő szentségétől engedelmet kapott a salernói fürdőket igénybe venni, még a piraeni hegyek tiszta légét tetszése szerint élvezni, jelesen Eaux Bonnes-jó viz helységében. — Készült is elutazni folyó hó 20-kán, de a halál őt e hó 14-kén estve sétakocsizás után figyelmessé tette, hogy itt az idő az elmenetelre. — Roszul érezvén magát, a lelki s testi orvosok után szolgálait szétküldé, mikor ezek megérkezének, már haldoklani kezdett s fél 12 órakor adta ki a lelkét. — Született Nápolyban örgrófi családból 1812. évben; sok hivatalokbani ügyes és okos eljárása következtében 1852-ben tartott egyik titkos pápai tanácsülésben bibornok nak neveztetett ki. 1864-ben a forradalmi pártiak hízélgésén ek eleget téve, a pápa nyílt tilalma daczára, Nápolyba ment, honnét bünbánólag mult évi december havában Romába tért vissza, elvonults ágábau élvén. Nyugodjék békében! Holt teste IX. Pius pápa által a florenchiek ker. sz. János templomában beszenteltetett. Barnabó bibornok pedig lelke nyugalmaért szentmiseáldozatot mutatott be a bibornoki testület jelenlétében f. hó 19-kén.

Életviszonyaink rendes kerékvágásban forognak, időjárásunk igen gazdag és kellemes, szép zápor esők kárttevő jéggel mult héten a gazdákat retteggették.

Mi újság?

Magyarország hgprimása ő fmlgának válasz-iratai két kath. gyűlés felirataira.

I. Méltóságos gróf N i e z k y Lajos, es. kir. kamarás urnak, mint a sopronymegyei kath. népnevelési egyesület elnökének Lig-nándon. Soprony megyében.

Méltóságos gróf elnök ur! Különösen tisztelt uram!

Azon vallásos hűség, s üdvös, tevékeny részvét, mely minden hazai megyék közt dicső példaadással legelsőb Soprony megye buzgó katolikus népe közt lelkes vezetők munkássága folytán a katolikus népnevelési egyesület megindításában, de egyszersmind hazánkban a kath. egyház autonómiájának s függetlenségének megszerzésére s védelmezésére czélzó komoly törekvésben is nyilvánult, engemet annál mélyebben s örvendetesebben meghatott, minél bensőbb és boldogítóbb volt szívemnek ama főpásztori viszony, mely engemet Isten kedvezéséből Soprony megye katolikus híveiből oly sokáig fűzött.

E kegyeletes viszony felejthetetlen emlékezetének kíséretében vettem méltóságodnak nagybecsű sorait, melyekkel nekem a sopronymegyei katolikus népnevelési gyűlésnek f. évi január 24 éről szóló jegyzőkönyvét megküldeni, s egyszersmind azon bizodalommal megtisztelni méltóztatik, miszerint e gyűlésnek ugyanazon ügyre vonatkozólag oda mellékelte, s a magyar kir. kultuszminiszteriumhoz intézett feliratát s illetőleg jelentését tudomásul venném, s az illető helyre pártolólaj eljuttatnám.

Ennek kapcsán sietek méltóságodat aziránt megnyugtanni, hogy valamint e sopronyi gyűlés az ország összes katolikusai közt méltó elismerésre s viszhangra talált, úgy velem együtt örömmel üdvözölte az egész püspöki kar azon nagyhorderejű vallásos önzert és buzgalom ébredését, melynek egyetemessége és solidaritása nélkülözhetetlen arra, hogy a kath. egyház hazánkban, az alkotmányos közszabadság védelme s apostoli királyunk ő felségének legfőbb védnöksége alatt azon önállást és függetlenséget, mely azt a törvényeknél fogva is megilleti, s mely hivatásának teljesítésére, s vallás-erkölcsi és kulturai jótékony missiójának végrehajtására szükséges, — sérelmes igyekezetek s tévelygő eszmék ellen ne csak megőrizni, de tartósan biztosítani is képes legyen.

S azon meggyőződésben vagyok, hogy hazánkban a kath. egyház törvényszerű igényei netán felmerülő támadásokkal annál biztosabban és sikeresben fognak szembeszállhatni, mint-hogy a vallásszabadság és jog helyes fogalma nálunk a keresztény felekezeti viszonyok régi törvényes rendelkezése folytán már gyakorlatban is megtestesült, s minthogy a kath. egyház autonómiájának az 1848. 20. tezikk folytán határozottabban kifejtendő formájára nézve, az egyház változhatlan szervezete mellett komoly nehézségek az ugyanazon czélért lelkesülő klerus és világi hívek közt nem merülhetnek fel.

S a kérdésnek ezen oldala emeli főleg a hívek buzgó sorakozását oly jelentőségűvé és sürgössé, s ez kölesönöz legnagyobb fontosságot a sopronymegyei hívek lelkes fellépésének is.

Midőn tehát a vallásos munkálkodás ezen eredménydus terén méltóságodnak szerencsét kívánva, s vezető és buzdító munkatársainak meleg elismerésemet kijelentve, a zsenge egyesület minden tagjaira főpásztori áldásomat legjobb szívből adnám, egyszersmind van szerencsém értesíteni, miszerint a vallástügyi miniszter ő nagyméltóságához intézett feliratot kézhez juttattam.

Megkülönböztetett hazafiai benső tisztelettel maradván méltóságodnak Esztergam, ápril hó 30. 1868. alázatos szolgálja S i m o r J á n o s, s. k., esztergami érsek.

II. Méltóságos hallerkői gróf H a l l e r Sándor urnak, mint a nagyváradi kath. egyházi hívek értekezlete elnökének. Nagyváradon.

Méltóságos gróf, értekezleti elnök ur! Lehetetlen anyaszentegyházunk jövőjén hazánkban kételkedni, midőn a hitélet

és vallásos buzgalom oly lélekemelő példáit látjuk fölmerülni, melyeknek egyikét a nagyváradi megye buzgó katolikus híveinek legközelebbi gyülekezete nyújtotta.

Nem kevesebb örömmel mint ügyérdekeltséggel vettem ennélfogva méltóságodnak azon nagybecsű elnöki sorait, melyekben ama gyűlés eredményét s ohajtásait velem közölni méltóztatott, s melyek újabb örvendetes bizonyágát szolgáltatják annak, hogy hazánkban a kath. egyház autonómiájának lényege és fősarkalata felett a kath. egyház világi és egyházi tagjai közt véleménykülönbség nem létezik.

A kitzított czél ugyanis nem egyéb, mint hazánkban a kath. egyház ősi törvényes jogait, szabadságát és függetlenségét az 1848. 20-dik tezikk 2-dik §-ának tiszteletben tartása, és felséges urunk királyunk ősi apostoli praerogatíváinak sértetlensége mellett minden irányban biztosítani.

A feladat tehát, melynek szerencsés megoldása előttünk fekszik, az autonómia gyakorlatának azon ildomos formáját és szervezetét keresni, mely az egyháznak nem csak vallás-erkölcsi emelkedése, s a nemzeti kulturát és nemesedést támogató társadalmi befolyása, de testvéri belbékéje biztosítékát is nyújtja, s melynek szervezete öszhangzásban az egyház változhatlan szellemével és institúcióival képes legyen az egyház világi híveinek is azon méltányos befolyást megszerezni, s oly módon biztosítani, mely azok üdvös érdekeltségének megfelel, mely magasztos önzertüket és jogtudatjokat emeli és jutalmazza, mely a tehetőségnek s vallási indulatnak kellő eszelekvési tért nyújt, s mely végre a szervezet egyszerűségénél s öszhangzásánál fogva a felelős ügyvitelt meg nem zavarhatja.

A püspöki kar mindezen szempontokat már ezelőtt is kellő méltánylásba vette, s e kérdés megoldásának legezelszerű módja felett komolyan s behatólag tanácskozni nem rajta mulik, hogy az egyház világi tagjai tanácsának beíolyása mellett, az autonómia vonatkozólag megállapodás és egyetértés jöheszen létre oly javaslatban, melyet ő felsége legfelsőbb színe elé terjeszteni lehessen a végett, hogy annak alapján az autonóm egyházi gyűlések mielőbb rendszeresen megtartathassanak.

Méltóságod és a nagyváradi kath. hívek bizalmának viszonzásul el nem mulasztottam méltóságodat, s általa a nagyérdemű lelkes gyülekezetet ezek iránt azon édes meggyőződésben értesíteni, hogy a méltatlan és jogtalan ostrom, mely napjainkban a kath. egyház s minden keresztény érület ellen intéztetik, csak fokozni s erősebben megszilárdítani fogja azon vallásos buzgalmat és hűséget, azon lelkesültséget és jogérületet, mely a világi híveket a clerussal a közös legdrágább kincs az egyház-és vallás szabadság védelmére, s az egyház jogainak biztosítására egyesíti.

Fogadja méltóságod elnöktársával s az összes hívekkel e magasztos törekvéshez áldásomat, ki is nagybecsűlt indulatiba ajánlott kitünő tisztelettel maradok Méltóságodnak Budán május 19-én 1868. Alázatos szolgálja: S i m o r J á n o s, esztergami érsek.

— P r i m á s ő hercegségének egyaránt szép és igen építletes régi szokása, valahányszor gazdaságait megtekinti, annak eselésdégét vigasztaló szavaival és kegyes ajándékokkal megörvendeztetni; így történt mult napokban, hogy az egyik major béresei közt 120, a másik eselésdég közt pedig 150 forintot kegyeskedett kiosztani. Ily nemes részvét a szegényeket sorukkal kibékíteni és lelkismeretes szolgálatra hangolni bizonyly legalkalmasb.

— G i r k G y ö r g y pécsi püspök ur ő excellentiája, Baja városában létesítendő leánytanoda emelésére 400 frtnyi összeget ajánlott fel.

— A z e r d é l y i püspök ő excája Péterfillér gyanánt közelebről egy 500 frankról szóló pápai kölesön-kötvényt ajánlott és küldött fel a bécsi apostoli követség utján Rómába.

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lipót-utca 11. sz.) — Felelős szerkesztő: Füssy Tamás.

Pesten, 1868. Nyomatott Emich Gusztáv magyar akadémiai nyomdásznál (Barátok tere 7. sz.)